

Notitie gemeentelijke eisen water bij projecten Deel 1 waterparagraaf en voorontwerp

Gemeente Cranendonck

16-11-2015

BC8738-101-100

Documenttitel Notitie gemeentelijke eisen water bij
projecten, deel 1 waterparagraaf en
voorontwerp

Verkorte documenttitel

Status Versie 1
Datum 16-11- 2015
Projectnaam Notitie gemeentelijke eisen watertoets
Projectnummer BC8738-101-100
Opdrachtgever Gemeente Cranendonck
Referentie BC8738-101-100/R0@@/THD/EJA/Nijm

Auteur(s) J.T. Vleeshouwers / T. Dijkstra
Collegiale toets E. Paredis
Datum/paraaf
Vrijgegeven door E. Paredis
Datum/paraaf

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1 INLEIDING	5
2 RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN	8
3 ALGEMENE WATERPARAGRAAF	10
4 OVERLEG	11

BIJLAGE(N)

- Bijlage 1: Schema watertoetsprocedure
- Bijlage 2: Eisen riolerings- en waterhuishoudingsplan situatie 1
- Bijlage 3: Standaard waterparagraaf situatie 2
- Bijlage 4: Standaard waterparagraaf situatie 3

1 INLEIDING

Deze nota gaat in op de watertoetsprocedure die moet worden doorlopen bij het maken of wijzigen van een bestemmingsplan. De nota is enerzijds bedoeld om medewerkers van de gemeente Cranendonck die betrokken zijn bij bestemmings- en nieuwbouwplannen bewust te maken van de watertoetsprocedure en de werkzaamheden die daarmee samenhangen. Daarnaast geeft de nota voor ontwikkelende partijen de eisen weer die de gemeente Cranendonck aan de watertoetsprocedure en de verdere uitwerking tot een riolerings- en waterhuishoudingsplan stelt. De nota is afgestemd met waterschap de Dommel die formeel verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de toetsing. Enkele belangrijke definities zijn opgenomen in onderstaande uitsnede.

Watertoets

De watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het doel van de watertoets is dat de waterbelangen evenwichtig worden meegewogen bij de totstandkoming van een plan.

Waterparagraaf

De waterparagraaf betreft een beschrijving van de waterhuishoudkundige situatie (oppervlaktewater, grondwater, hemelwater en afvalwater) in de huidige en toekomstige situatie. Welke wijzigingen treden er op en hoe wordt hiermee omgegaan.

Waterschap (waterbeheerder; De Dommel)

Instantie verantwoordelijk voor de waterbeheersing in een beheersgebied. Toetsende partij in het watertoetsproces.

Private partij (initiatiefnemer)

Projectontwikkelaar, adviesbureau, burger, natuurbeschermingsorganisatie, woningcorporatie. Partij die voornemens is ruimtelijke activiteiten te ontplooiën.

Riolerings- en waterhuishoudingsplan

Een technisch plan waarin alle voorzieningen die nodig zijn om afvalwater en hemelwater in te zamelen en te verwerken, grondwaterstanden te beheersen inclusief daarvoor benodigde (aanpassingen aan) watergangen.

De watertoetsprocedure is in deze nota toegelicht voor drie situaties:

- 1) situaties waarbij een nieuw bestemmingsplan wordt gemaakt of een bestemmingsplan wordt gewijzigd voor grotere ruimtelijke ontwikkelingen, in- en uitbreidingen voor woongebieden en/of bedrijventerreinen;
- 2) situaties waarbij een nieuw bestemmingsplan wordt gemaakt of een bestemmingsplan wordt gewijzigd voor kleinere ruimtelijke ontwikkelingen (1 woning of enkele woningen);
- 3) situaties waarbij een nieuw bestemmingsplan wordt gemaakt of een bestaand bestemmingsplan moet worden gewijzigd waarbij slechts op hoofdlijnen richting kan worden gegeven aan de watertoetsprocedure. Een voorbeeld van een dergelijke situatie is bijvoorbeeld een bestemmingsplan dat is verouderd en dat op basis van wetgeving moet worden geactualiseerd of een nieuw bestemmingsplan voor landelijk gebied (bijlage 4).

In deze notitie is verder onderscheid gemaakt in enerzijds de bestemmingsplanfase waarbij de watertoets moet worden doorlopen, anderzijds de fase waarbij uitwerking tot een riolerings- en waterhuishoudingsplan plaats vindt. Afhankelijk van de ruimtelijke ontwikkeling kan de gemeente in sommige gevallen een specifiek programma van eisen toevoegen zodat het ontwerpproces verder in de gewenste richting wordt gestuurd.

Deze notitie heeft een samenhang met de notitie gemeentelijke eisen water bij projecten deel 2 (hierin zijn de eisen voor het definitief ontwerp en bestek verder uitgewerkt).

In bijlage 1 is het planproces nader verduidelijkt. Een belangrijke rol in het hele proces is weggelegd voor de private partij die het bestemmingsplan opstelt of bouwplan ontwikkelt. De private partij is verantwoordelijk voor het initiëren van het watertoetsproces, het opstellen van de waterparagraaf en het opstellen van het riolerings- en waterhuishoudingsplan. De private partij laat zich hierbij waar nodig door gespecialiseerde adviesbureaus ondersteunen.

Hoofdstuk 2 gaat in op de eerste twee situaties, hoofdstuk 3 op de derde situatie. Hoofdstuk 4 gaat in op het overleg dat nodig is tussen de private partij, de gemeente en het waterschap.

Relevant voor het watertoetsproces is verder het rioleringsbeleid zoals vastgelegd in het vGRP 2016-2020 én met name het daarin opgenomen hemelwaterbeleid dat in overleg met waterschap de Dommel tot stand is gekomen. Enkele relevante uitsneden uit dit beleid zijn hierna opgenomen. Voor nadere informatie wordt verwezen naar het vGRP, bijlage 2 Hemelwaterbeleid. Afspraken over in het verleden opgestelde bestemmingsplannen (voor oktober 2015) blijven bestaan tenzij er in het bestemmingsplan niets is vermeld over verwerking van hemelwater.

Algemeen

Gemeente Cranendonck is al sinds lange tijd wettelijk verplicht te zorgen voor een doelmatige inzameling en afvoer van afvalwater van huishoudens en bedrijven. Sinds 2008 heeft de gemeente er twee nieuwe wettelijke zorgplichten bijgekregen, de doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater en grondwater in gemeentelijk gebied. Gemeente heeft bij deze twee nieuwe zorgplichten een grotere beleidsvrijheid dan bij de afvalwaterzorgplicht. Bij de afvalwaterzorgplicht heeft de gemeente de plicht huishoudelijk afvalwater over te nemen en af te voeren. Bij de hemelwaterzorgplicht is deze plicht er niet, gemeente kan van burgers eisen dat ze het hemelwater op eigen terrein verwerken, of het hemelwater aansluiten op hemelwatervoorzieningen in openbaar gebied, of kan ook een combinatie van deze oplossingen kiezen. In het vGRP van de gemeente Cranendonck is het hemelwaterbeleid vastgelegd. Het beleid sluit aan bij het beleid dat landelijk is ingezet waarbij men, mits doelmatig, schoon hemelwater niet meer wil vermengen met afvalwater. Nieuwbouwprojecten en rioolvervangingsprojecten zijn voorbeelden van projecten waar scheiding van afvalwater en hemelwater als doelmatig wordt beoordeeld. Inmiddels is dit in den lande gangbare praktijk geworden.

Missie hemelwaterzorgplicht

De gemeente Cranendonck streeft naar een zo duurzaam mogelijke en doelmatige inzameling en afvoer van hemelwater waarbij hemelwater op een zo natuurlijk mogelijke manier wordt verwerkt. Gestreefd wordt dit te doen tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten waarbij het hemelwater vanuit hygiënisch oogpunt (volksgezondheid) adequaat wordt ingezameld en afgevoerd. Verontreinigingen naar bodem, lucht en oppervlaktewater worden zoveel mogelijk voorkomen en wateroverlast voor burgers zoveel mogelijk beperkt. De gemeente tracht, conform de opzet van de wetgeving, het initiatief voor de verwerking van hemelwater dat afkomstig is van particuliere terreinen zoveel mogelijk bij de burgers neer te leggen binnen de grenzen van redelijkheid en doelmatigheid.

Uitwerking hemelwaterzorgplicht

Voor de uitwerking van de hemelwaterzorgplicht is het van belang te onderkennen dat de beleidsvrijheid die in de wetgeving voor de hemelwaterzorgplicht wordt geboden groot is. Hierbij zijn doelmatigheid en redelijkheid de criteria. In de uitwerking is onderscheid gemaakt naar bestaand gebied en nieuw te ontwikkelen gebied.

Dimensioneringsgrondslagen uitbreidingen woongebied

Ontwerp hemelwaterafvoer: bui 8, aandacht voor vormgeving van de openbare ruimte zodanig dat zoveel mogelijk extra water bij zwaardere buien kan worden geborgen;
Ontwerp compensatieberging: 15 mm indien de toename verhard oppervlak lager is dan 2.000 m², zorgdragen voor een noodoverloop van de compensatieberging naar een laagte, watergang of regenwaterriool;
Ontwerp compensatieberging: 60 mm * indien de toename verhard oppervlak hoger is dan 2.000 m², zorgdragen voor lediging van de voorziening in circa 24 uur.

* De keur maakt onderscheid tussen 3 soorten gebieden waarbij de compensatieberging afhankelijk van de locatie 15, 30 of 60 mm bedraagt, in Cranendonck wordt voor de meeste gebieden een compensatieberging van 60 mm geëist. De compensatieberging dient te worden gebaseerd op het totale verharde oppervlak van de ruimtelijke ontwikkeling.

Dimensioneringsgrondslagen inbreidingen woongebied

Ontwerp hemelwaterafvoer: bui 8, aandacht voor vormgeving van de openbare ruimte zodanig dat zoveel mogelijk extra water bij zwaardere buien kan worden geborgen;
Ontwerp compensatieberging: 15 mm onafhankelijk van de toename van het verhard oppervlak, zorgdragen voor een noodoverloop van de compensatieberging naar een gemengd riool, een laagte, watergang of regenwaterriool;

Dimensioneringsgrondslagen uitbreidingen bedrijventerrein

Ontwerp hemelwaterafvoer: bui 8, aandacht voor vormgeving van de openbare ruimte zodanig dat zoveel mogelijk extra water bij zwaardere buien kan worden geborgen;
Ontwerp compensatieberging: 60 mm onafhankelijk van de toename van het verhard oppervlak, zorgdragen voor lediging van de voorziening in circa 24 uur.

2 RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

Fase watertoets

De watertoets is ervoor bedoeld om de waterhuishouding evenwichtig te laten meewegen bij het opstellen van ruimtelijke plannen. Het is een proces dat meteen vanaf de initiatieffase de initiatiefnemer en waterbeheerder in gesprek brengt. Indien een nieuw bestemmingsplan wordt opgesteld of een bestaand plan wordt gewijzigd, moet voor het betreffende gebied een watertoets doorlopen worden (wettelijke verplichting). De toetsing wordt uitgevoerd door de waterbeheerder (Waterschap De Dommel). Het resultaat van deze toetsing is uiteindelijk een zogenaamde *waterparagraaf* die integraal onderdeel uitmaakt van het vast te stellen bestemmingsplan; elk ruimtelijk plan dient een waterparagraaf te bevatten. De waterparagraaf is een beschrijving van de waterhuishoudkundige huidige en toekomstige situatie met betrekking tot oppervlaktewater, grondwater, hemelwater en afvalwater. De wijzigingen die optreden en hoe daarmee wordt omgegaan worden behandeld.

De opsteller van het nieuwe of te wijzigen bestemmingsplan, de private partij, moet in de watertoetsprocedure de hieronder beschreven stappen doorlopen (acties uitvoeren). Om het proces goed te laten verlopen, dient de opsteller gebruik te maken van het document *Handreiking Watertoets* van Waterschap De Dommel. Deze handreiking kan via onderstaande link worden opgevraagd.

<http://www.dommel.nl/producten/watertoets.html>

Naast de handreiking is het gemeentelijke beleid van toepassing zoals verwoord in het vGRP, bijlage 2 hemelwaterbeleid dat met name bij renovaties van gebouwen verder gaat dan het beleid van het waterschap. Ook bij deze situaties dient hemelwater zoveel mogelijk lokaal te worden verwerkt.

Op hoofdlijnen komen de volgende stappen in de watertoetsprocedure aan de orde. In bijlage 1 is dit proces nader verduidelijkt.

- op basis van het door het waterschap opgegeven kader (keur, beleid, handreiking watertoets) wordt een concept waterparagraaf opgesteld door de initiatiefnemer. De initiatiefnemer past daarbij de handreiking watertoets toe waarbij de volgende thema's aan de orde komen:
 - Waterrelevant beleid en regelgeving;
 - Huidige en toekomstige situatie in de planlocatie
 - Verdeling verhard oppervlak;
 - Bodem;
 - Grondwater;
 - Oppervlaktewater;
 - Afvalwater;
 - Hemelwater;
 - Gebiedsspecifieke waterbelangen;
 - Vergunningen.

In de concept-waterparagraaf worden principiële keuzes gemaakt voor de omgang met water, ophoging terrein versus ontwatering, type rioolsysteem, omvang van aan te leggen oppervlaktewater, etc.;

- de concept-waterparagraaf wordt door de initiatiefnemer toegezonden aan het waterschap (<mailto:watertoets@dommel.nl>). Het waterschap geeft informeel

- advies aan de initiatiefnemer. De waterbeheerder kan desgewenst contact opnemen met de gemeente;
- de initiatiefnemer verwerkt het informele wateradvies tot een aangepaste definitieve waterparagraaf t.b.v. het ontwerp-bestemmingsplan;
 - gemeente legt de definitieve waterparagraaf als onderdeel van het bestemmingsplan (toelichting, regels en verbeelding) voor aan het waterschap met verzoek om formele instemming;
 - finale toetsing van de waterparagraaf door het waterschap. Indien het wateradvies van het waterschap niet wordt opgevolgd, dient dit door de initiatiefnemer onderbouwd te worden in de definitieve waterparagraaf;
 - formele goedkeuring van het waterschap middels brief.

De formele doorlooptijd tussen de finale toetsing en de formele goedkeuring is, los van de voorbereiding van de waterparagraaf, 6 weken.

Fase opstellen riolerings- en waterhuishoudingsplan

Wanneer een bouwproject in ontwikkeling wordt genomen op basis van een bestemmingsplan waarvoor ook al een watertoetsprocedure is doorlopen, zal er vaak eerst een nadere uitwerking van het stedenbouwkundig plan volgen. Parallel aan dit proces moet de private partij een riolerings- en waterhuishoudingsplan opstellen waarin de benodigde voorzieningen tot voorontwerpniveau zijn uitgewerkt. In bijlage 2 zijn de eisen die aan het plan worden gesteld opgenomen. Dit plan dient uiteraard aan te sluiten op hetgeen is vastgelegd tijdens de watertoetsprocedure in de waterparagraaf van het bestemmingsplan.

In een volgende fase dient het voorontwerp verder te worden uitgewerkt tot definitief ontwerp en bestek (zie hiervoor de notitie gemeentelijke eisen water bij projecten, deel 2 definitief ontwerp en bestek). Bij eenvoudige bouwprojecten is een voorontwerp vaak niet nodig en kan meteen een definitief ontwerp worden opgesteld.

Kleine ruimtelijke ontwikkelingen

Bij situaties waarbij een nieuw bestemmingsplan wordt gemaakt of een bestemmingsplan wordt gewijzigd voor hele kleine ruimtelijke ontwikkelingen (1 woning of enkele woningen kan de private partij een eenvoudige waterparagraaf op stellen met behulp van deze waterparagraaf het proces van de watertoets doorlopen. Bijlage 3 geeft een voorbeeld van de wijze waarop deze waterparagraaf kan worden opgezet. De private partij dient hierbij de handreiking watertoets en de bepalingen uit de Keur te gebruiken om rioleringstechnische en waterhuishoudkundige voorzieningen te ontwerpen. Formele goedkeuring vindt ook hier plaats door het waterschap. De gemaakte afspraken in het bestemmingsplan worden door de gemeente in het traject van de omgevingsvergunning gecontroleerd.

3 ALGEMENE WATERPARAGRAAF

Wanneer een nieuw bestemmingsplan moet worden gemaakt of een bestaand bestemmingsplan dient te worden geactualiseerd waarbij slechts op hoofdlijnen richting kan worden gegeven aan de watertoetsprocedure dan kan een algemene waterparagraaf volstaan. Op basis van de rol van “water” binnen het bestemmingsplan kan eventueel worden gekozen voor een afstemmingsoverleg waarin een wateradvies wordt gedaan.

4 OVERLEG

Door in een vroeg stadium van het planproces (initiatieffase) met de gemeente en het waterschap in overleg te treden zal het proces van de watertoets in het algemeen vlot en goed verlopen. Afhankelijk van het project kan gekozen worden voor overleg per e-mail, telefoon of via een vergadering. Waar nodig zal het waterschap contact zoeken met de gemeente. Nadat de waterparagraaf goedgekeurd is, en het riolerings- en waterhuishoudkundig ontwerp opgesteld dient te worden, dient contact met de gemeente te worden opgenomen.

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van de concept waterparagraaf en de definitieve waterparagraaf. De gemeente dient de definitieve waterparagraaf formeel in. Waterschap de Dommel zal vervolgens zonodig na eventueel aanvullend (telefonisch) overleg en bijstelling van de definitieve waterparagraaf door de initiatiefnemer definitief zijn goedkeuring geven.

Afhankelijk van de omvang van het plan kan het noodzakelijk blijken dat zowel de gemeente als ook Waterschap De Dommel wordt betrokken bij het opstellen van het riolerings- en waterhuishoudkundig plan in de volgende fase van het ontwerp.

BIJLAGE 1

Overzichtsschema

BIJLAGE 2

Eisen riolerings- en waterhuishoudkundig ontwerp

Eisen riolerings- en waterhuishoudkundig ontwerp

Het riolerings- en waterhuishoudkundig ontwerp bestaat uit de volgende onderdelen:

Plansituatie

- beschrijving van stedenbouwkundig plan met plangrenzen;
- maaiveld (op basis van een inmeting van het terrein);
- bodemopbouw (op basis van een grondonderzoek);
- grondwaterstanden (op basis van een geo-hydrologisch veldonderzoek);
- oppervlaktewater.

Uitgangspunten en randvoorwaarden

- oppervlaktes verhard (schuin dak, vlak dak, open wegverharding, gesloten wegverharding) en onverhard;
- vuilwaterafvoer – ontwerpnorm en systeemkeuze voor inzameling / verwerking;
- hemelwaterafvoer – ontwerpnorm en systeemkeuze voor inzameling / verwerking;
- ontwatering - ontwerpnorm en systeemkeuze;
- oppervlaktewater – ontwerpnorm;
- relatie tussen diverse deelsystemen en de relatie met bestaande riolering.

Bouw- en wegpeilen

- bouwpeil;
- wegpeil;
- grondbalans.

Ontwerp en hydraulische toetsing

- vuilwatersysteem incl. pompen en persleiding;
- hemelwaterafvoersysteem;
- bijzondere constructies (overstorten, stuwen,...).

Beheer en onderhoud.

- per systeem een beschrijving van de benodigde beheer en onderhoudsinspanningen.

In het plan dienen ontwerptekeningen te zijn opgenomen van;

- hoogtekaart en dwarsprofielen (huidige- en plansituatie, maximale grondwaterstand);
- ontwerp vuilwaterstelsel (putlocaties, leidingdiameters, dieptes);
- ontwerp hemelwatersystemen (putten leidingdiameters, dieptes, goten op maaiveld, wadi, duikers, afmetingen en karakteristieken van speciale constructies zoals overstorten en wervelventielen);
- ontwerp oppervlaktewatersysteem (oude watergangen, nieuwe watergangen, duikers, wadi's, uitlaten) incl. dwarsprofielen.

In de notitie Gemeentelijke eisen water in projecten deel 2 zijn de eisen uitgewerkt voor het definitief ontwerp en bestek.

BIJLAGE 3

Voorbeeld waterparagraaf, kleine ruimtelijke ontwikkeling

WATERPARAGRAAF

1 Inleiding

Korte projectomschrijving toevoegen plus figuur van de situatie.

Middels deze waterparagraaf wordt aangegeven of - en welke - duurzame maatregelen met betrekking tot het watersysteem te realiseren zijn, en of de veranderingen gevolgen hebben voor het bestaande watersysteem. Ingegaan wordt op inzameling en afvoer van afvalwater en hemelwater (en de relatie met grondwater en / of oppervlaktewater).

2 Beschrijving huidige situatie

In de huidige situatie bevindt zich op de ontwikkelingslocatie (**omschrijving locatie**). De bestaande gebouwen en verharding zijn aangesloten (**omschrijving rioleringsituatie afvalwater en hemelwater**).

Uit de theoretische berekeningen en waarnemingen in de praktijk blijkt dat er op de desbetreffende locatie (**wel/geen**) wateroverlast wordt waargenomen na hevige regenbuien.

3 Beschrijving toekomstige situatie

In de toekomstige situatie (**omschrijving uiteindelijke locatie**). Het regenwater wordt (**omschrijving verwerking hemelwater inclusief relaties van deze verwerking met grondwater en/of oppervlaktewater**). Het afvalwater wordt (**omschrijving verwerking afvalwater**).

Tabel 1 overzicht huidige en toekomstige situatie verhardingen

Oppervlaktes	Huidig m ²	Toekomstig m ²
Daken		
terrein verharding		
onverhard terrein		
<i>Totaal</i>		

4 Afspraken waterschap

Op (**datum**) is met Waterschap de Dommel gestart met overleg over dit plan. Naar aanleiding van dit overleg is afgesproken dat (**afspraken**). (**datum**) heeft (naam ambtenaar) van Waterschap de Dommel ingestemd met de waterparagraaf.